

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVII (31)

Štev. (No.) 31

ESLOVENIA LIBRE

BUMNOS AIRES

3. augusta 1978

Prebeljen belogardizem

Franček Saje velja pri nas doma za strokovnjaka in avtoriteto o belogardizmu. Kmalu po vojski, leta 1951 je izdal debelo knjigo z naslovom Belogardizem, ki naj bi na podlagi dokumentov dokazala domovini in vsemu svetu zločinsko, izdajalsko, protinarodno in protidržavno delovanje vseh onih slovenskih ljudi, ki se niso hoteli vključiti v komunistično organizacijo, ki naj bi pod imenom Osvobodilne fronte izvedla rdečo revolucijo v naši deželi. Ta knjiga je izšla v letih pijanega zmagoslavlja, ko je bila velika moda hvalisanja z junaštvu zmagovalcev in psovanja premagancev. Saje se je potrudil, da je še pravočasno postregel s potrebnim „gradivom“ za vse masševalne in psovalne podvige tiste dobe. Bila je dobrodošel pripomoček v šolah za vzgojo in prevzgojo slovenske mladine, bogat besednjak za politične govornike, agitatorje in aktiviste, vir dokumentov za vse, ki so na literarnem, socialnem in upravnem polju ustvarjali novo Slovenijo. Knjiga, ki ji je pisatelj hotel dati značaj resnega, zgodovinsko utemeljenega dela je kmalu pošla.

Leto nato je izšla druga, dopolnjena izdaja. Ta izdaja ni le dopolnjena, ampak je v njej marsikaj opuščenega in spremenjenega, ker so pazljivi bralci prve izdaje zasledili toliko nezanesljivih podatkov in toliko za lase privlečenih zaključkov, da so splošno začeli dvomiti v resnost te knjige. Tudi druga knjiga, tako so nam prišla poročila, ni zadovoljila prepazljivih bralcev. Reklo se je, da knjiga „več škoduje kakor koristi“.

Saje pa se je odločil za tretjo izdajo „Belogardizma“. Že petindvajset let jo pričakujemo, pa smo vedno še pri obljubah, on pa pri študiju zapletenih zgodovinskih podatkov, ki naj bi končno podal pravo sliko o zločinskem belogardizmu v vseh njegovih oblikah.

Da mož resno misli na novo izdajo, smo nedavno brali v ljubljanskem „Delu“ z dne 24. junija na strani 27 v članku, ki ga je Saje napisal pod naslovom: „Nova, resnična podoba belogardizma“. Ta nova in resnična podoba se je pojavila v listu, ko je Saje dobil v roke 3. zvezek dr. Jakoba Kolariča življenjepisa „Škof Rožman“. Ne smemo se čuditi, da ga je pojava te knjige spravila iz ravnotežja. Ne more biti drugače. Njena vsebina je diametralno nasprotna Sajeovim trditvam o škofu Rožmanu in o vsem, kar to ime svobodoljubnim Slovincem pomeni. Iz Sajeovega članka se od stavka do stavka vidi, kako neprijetno je tam doma tovarnarjem naše zgodovine zadnjih desetletij vse, kar pove resnico in pojasni doma zamlčane stvari. Ne življenjepisec ne čitatelj niso pričakovali česa drugega od uradniških publicistov v domovini.

Zanimivo, da Saje porabi to priliko, da razširi pojmi našega belogardizma še bolj na daleč in na široko: Po njegovem je vse na Slovenskem, kar je nosilo pečat krščanstva, že dolgo pred nastopom OF delalo po načrtu za zmago naših narodnih sovražnikov. Po navodilih škofovih, bana Natlačena, dr. Korošca in vseh vidnejših ljudi iz katoliških vrst, se je načrtno širila zavest, da je Jugoslavija obsojena na razpad, da bodo Slovenijo zasedli njeni sovražniki, da nas vse čakajo hudi časi, tako, da se je treba bati, da bo narod izginil in da je treba vse storiti, da se narod ohrani pri življenju, čeprav šele po mnogih letih trpljenja in izgnanstva. Saje vso to globoko skrb za narod in strah, kaj bo z nami in opozorila, naj ne bomo neprevidni in naj ne izživimo, proglašajo za klerofašizem in začetek belogardistične dobe, ki je bila izraz brezpogojne službe okupatorju in ubogljivega sodelovanja z njim na vseh poljih, ne le na vojaškem. Korošcu očita strahopetnost in črnogledost. Vendar se je vse prav tako zgodilo, kakor je on predvideval. Ni govoril tja v en dan. Imel je svoje informatorje v Moskvi in Berlinu, v Rimu in Londonu, Parizu in Washingtonu. Slika mu je bila jasno pred očmi. Imel

KADAR JE DOVOLJ – JE DOVOLJ

Izseljenska matica v Ljubljani je orodje komunistične partije in ima svojo posebno nalogo med zdomci in izseljenci. Posega tudi med politično emigracijo na različne načine kakor je kraju in okolnostim primerno. Njen namen je ohromiti delo svobodne politične emigracije, netiti med njo nesoglasja in ustvarjati nerazpoloženje do vodilnih osebnosti. V ZDA v letošnjem letu Izseljenska matica sumljivo vztrajno propagira „kulturno izmenjavo“. Tisti ki poznajo komunizem, so takoj spoznali kaj se skriva za to izmenjavo in so jo odklonili. V Ameriški domovini z dne 5. maja je rev. Jože Božnar v angleškem delu lista objavil članek pod naslovom Enough is enough, ki ga zaradi jasnosti in temeljitosti objavljamo v naslednjem v slovenskem prevodu. Uredništvo.

Bliza se poletje in naši ljudje se pripravljajo na obisk sorodnikov in prijateljev v Slovenijo. Nekateri odhajajo tja prvič, da si ogledajo in spoznajo kraje, odkoder izhajajo, drugi gredo le na oddih.

Prav tako se pričinja tudi vrsta obiskov iz Slovenije v Ameriko. Prihajajo posamezniki in v skupinah, da obiščejo naše domove, si ogledajo naše cerkve in narodne domove. S ponosom jim bomo pokazali, kaj so slovenski naseljenci v teku let tu dosegli s svojim trdim delom in neomajnim idealizmom. Kaj vse bi jim povedali ti zidovi, če bi mogli govoriti! Povedali bi, kako so Slovenci vedno ljubili svoj materinski jezik in kako so se trudili za ohranitev kulturnih vrednot in narodnih izročil, ki so jih skupno z živo vero v Boga prinesli s seboj preko morja. Povedali bi, da Slovenci cenijo in ljubijo svobodo, ki jim jo nudi nova domovina, kjer uživajo spoštovanje zavoljo svojega poštenja in pridnega dela.

Žal se obiskovalci, ki so poslani k nam iz Slovenije, posebno tisti, ki prihajajo pod okriljem Izseljenske matice, za to ne zanimajo. Zakaj torej prihajajo, kdo jih pošilja in kaj bi radi dosegli?

Najprej — kdo je Izseljenska matica? To je agencija slovenske komunistične vlade, ki ima nalogo, da vzdržuje zvezo in nadzor nad slovenskimi izseljenci v državah, kjer sedaj prebivajo. V ta namen se poslužuje slikovitih filmov iz domovine, knjig in revij, pošilja med izseljence govornike in kulturne skupine, preko katerih naj bi pridobila naklonjenost naših ljudi komunističnemu režimu in tako nevtralizirala temu režimu nasprotna mnenja. To ni humanitarna ustanova!

Po l. 1963 je Izseljenska matica pričela z načrtnim izvajanjem svojega programa. Pošiljala nam je iz domovine pisatelje, ki naj bi nam govorili o najnovejšem razvoju in napredku književnosti in razne druge skupine, ki naj bi nas seznanjale z novimi dosežki na drugih umetnostnih področjih. Pred kratkim je ljubljanski časopis Delo poročal, da je Izseljenska matica povečala načrt za kulturno izmenjavo z izseljenci. Ker bo v kratkem taka skupina obiskala Združene države in Kanado, se mi zdi potrebno, da smo si na jasnem, kako večina ameriških Slovencev gleda na te obiskovalce in njihove sponzorje in zakaj.

Posebno želimo poudariti: če mi tu v Ameriki trdimo, da ljubimo slovensko kulturo in tradicijo in da cenimo tukajšnjo svobodo, ki nam omogoča, da jo ohranjamo in razvijamo, tedaj prav gotovo spoštujemo vsako kulturno u-

je sto razlogov, da je videl bodočnost našega naroda brezupno. Morda se je kljub vsemu, kar je vedel, le motil v tem, da komunizma ni poznal tako v globino, kakor bi ga bil, če bi ga bil doživel. Poznal pa ga je dovolj, da so mu komunisti iz maščevanja onečastili njegov grob. Kakor da bi bil tak barbarski zločin dokaz, da je bila njegova sodba o komunizmu napačna.

Pričakujemo napovedano tretjo izdajo Sajeovega belogardizma. Zlobni jeziki pravijo, da je zamudo povzročila nejevolja višjih zaradi slabega propagandnega uspeha tega Sajeovega maščevalnega dela. Sedaj, ko tam doma raste in dorasta novi rod, ki gleda zgodovino z drugačnimi očali, kakor oni izpred 30 let, bo treba zelo paziti, kako se jim bo podajala zgodovina o dogodkih, ki mlade in najmlajše že ne zanimajo več in ki junačenjem starih zmagovalnih veteranov ne verjamejo in se jim le pomilovalno posmehujejo. J. A.

dejstvovanje, ki pa mora biti res le čisto kulturno udejstvovanje, brez političnih vezi in priveskov. Zato pa, kakor hitro spoznamo, da je kulturna dejavnost izrabljana v politične namene, da je le trojanski konj, bomo jasno povedali tako Izseljenski matici, kakor tudi uradnim zastopnikom režima, naj nas ne nadlegujejo pod prevezo ljubezni do slovenske zemlje in slovenske kulture. Vidimo vaše namene in jih odklanjamo! Da ne bo nobenega dvoma o pomenu naših trditve, naj nam Izseljenska Matica pojasni dejstva, ki so v popolnem nasprotju s tem, kar naj bi bila kulturna izmenjava.

Zakaj n. pr. Rodna gruda, uradno glasilo Izseljenske matice piše le o delovanju režimu naklonjenih organizacij, kakor da edino te obstajajo in delujejo med ameriški Slovenci in popolnoma prezre kulturno delo po naših slovenskih farah, delo katoliških podpornih organizacij in drugih zgolj kulturnih društev. Je mar to v soglasju s kulturo?

Zakaj je bila n. pr. Ameriška domovina naprošena, da bi oglašala in pospeševala kulturno izmenjavo, ko pa je niti ne pustijo v Slovenijo kakor druge režimu naklonjene ameriške slovenske časopise? Zakaj ta diskriminacija? Kako naj bi Ameriška domovina in njeni čitatelji nudili vso oporo za te kulturne izmenjave, če pa istočasno niso dovolj kulturni za Slovenijo? Vedno smo se držali reka: „svoji k svojim“ in vemo, kaj so naši principi. Nismo butalci.

Tudi po drugih državah in kontinentih izdajajo Slovenci svoje časopise, ki so na visoki literarni stopnji in obsegajo najrazličnejša področja. Naj nam Izseljenska matica in jugoslovenski zastopniki povedo, katera izmed teh publikacij sme v Slovenijo, čeprav so na višini, naj bo v literarnem ali vsakem drugem oziru. Če je kultura res kultura, zakaj torej ne morejo brez nadaljnjega v Slovenijo, kakor prihajajo njihove v Ameriko? Ker pa ni tako, je tu spet dokaz, da se kultura v Sloveniji prodaja v politične namene.

Slovenci na Koroškem in na Primorskem se bore za svoj narodni obstanek, vendar režim v domovini ne prizna in ne pomaga tistim zamejskim organizacijam, ki niso pripravljene postati orodje komunistične propagande. Ko se je pred petimi leti priznani koroški pevski zbor Gallus pripravil na gostovanje po Ameriki, je slovenski režim z vsemi mogočimi zvijačami skušal preplašiti pevce in jih od gostovanja odvrti zato, ker niso hoteli sprejeti njihovega vmešavanja in pokroviteljstva.

Trideset izdaj slovenskega tednika Katoliški glas, ki izhaja v Gorici, namenjenih v Slovenijo, je bilo na meji zaplenjenih. Velik zločin so zagrešili nacisti in fašisti nad našim narodom s požiganjem slovenskih knjig — ali so iste metode v drugih rokah dandanes moralne in kulturne?

Knjige in publikacije Mohorjeve družbe v Celovcu, najstarejše slovenske založbe, iz katerih so se mnogi naši predniki naučili branja in pisanja, so danes v Sloveniji prepovedane. Zakaj? Zato, ker Mohorjeva družba noče plesati po melodijah ljubljanskih „kulturnikov“.

Zakaj so nekateri ameriško-slovenski obiskovalci klicani na urade za javno varnost, kjer jih zaslišujejo o sorodjakih, kaj delajo in s kom se družijo. Sprašujejo jih o določenih osebah, kaj govore in pišejo, kdo jih obiskuje in kako so razpoloženi napram komunističnemu režimu v domovini. Lani so na tak „pogovor“ povabili mladega, tu rojenega izobraženca, ki pa se povabi-

“Cumplimos una misión”

En un radiograma leído ayer en todas las unidades, el general Videla exhortó a todos los integrantes del Ejército a seguir demostrando valor y espíritu de sacrificio.

Su texto es el siguiente:

“Al poner término a mi función de comandante en jefe del Ejército y ejercer exclusivamente la función de presidente de la Nación por mandato de las Fuerzas Armadas, hago llegar a todos los integrantes de la institución y de Gendarmería Nacional mi reconocimiento más profundo por la lealtad y la vocación de servicio puestos de manifiesto a lo largo de esta difícil etapa de la vida nacional e institucional. Con los hitos imborrables que marcan nuestros héroes y mártires recorrimos juntos el victorioso camino de la guerra contra la subversión terrorista que, olvidando que éste es el Ejército de San Martín, tuvo la pretensión de pensar que con el crimen alevoso o la emboscada criminal lograría doblegar nuestra fe en Dios, nuestro amor a la Patria y nuestro espíritu de lucha. La aguda crisis político-institucional que vivió el país y que reconoce raíces de larga data llevó a las Fuerzas Armadas, en cumplimiento de su función fundamental, a hacerse cargo del poder político de la Nación. Tal histórica decisión asumida y ejercida por las Fuerzas Armadas contó con la firme cohesión y sólida unidad de ellas tras los grandes objetivos nacionales, que señalan el rumbo de la grandeza del país y a los que comprometo ajustar mi gestión como presidente de la Nación. Al dejar de ejercer el comando en jefe del Ejército exhorto a todos sus integrantes a continuar poniendo de manifiesto la vocación de servicio, el espíritu de sacrificio y el esfuerzo y valor que hoy nos permiten mirar el pasado inmediato con orgullo y el futuro con optimismo. En mi condición de soldado, porque solo eso soy, me resta agregar que hemos cumplido la misión.”

lu ni odzval, ustvaril pa si je svoje mnenje. Ali je to dostojen način sprejemanja obiskovalcev?

Ali nismo torej po vseh tu naštetih in nenaštetih dejstvih upravičeni vprašati bodoče obiskovalce iz Slovenije, s kakšno pravico prihajajo sem pod krinko kulture? Z molkom o kulturnih dosežkih tistih, ki zastopajo njim nasproten svetovni nazor, so nam dokazali dvoje: prvo — da se oni ne morejo svobodno izražati, kakor je to možno nam v Ameriki in drugo — da njihovo kulturno udejstvovanje služi prvenstveno komunističnemu režimu. Tega mi tu ne potrebujemo in pod takimi pogoji nam njihovi obiski ne morejo nuditi ničesar, kar bi bilo v obojestransko korist in medsebojno spoštovanje. Bodimo si odkriti, kot se svobodnim ljudem spodobi.

Ameriški Slovenci ljubimo Slovenijo, bodisi da smo bili rojeni tam ali v Ameriki in cenimo svobodo, ki jo je nekoč uživala. Spoštujemo tiste ljudi med nami, ki nam pišejo v materinem jeziku, ki prepevajo prepele slovenske pesmi ali nam bude čustva domovinske ljubezni z igrami in narodnimi plesi.

Zadnji (?) Titov partijski kongres

TITO: “RAD BI ŽIVEL ŠE 50 LET...”

Ker je tik pred kongresom zbolelo osem partijskih delegatov, se ga je udeležilo 2283, namesto 2291 partijcev. Tujih delegatov je v Beograd prišlo 112. Kongres je začel 86-letni diktator Tito ob 10. uri dopoldne.

Kongresu je po Titovem govoru predsedoval Kardelj, ki je pozdravil vseh 112 tujih delegatov po imenu. Največji aplavz je dobil italijanski partijec Berlinguer, drugi najburnejši aplavz je doživel poljski delegat Stanislaw Kania, za njim romunski Emil Bobu, potem španski Manuel Azcárate ter za tem sovjetski delegat Fjodor Kulakov (ki je pred kratkim umrl od srčne kapi). Podobno ovacijo je doživela tudi Kardeljeva omemba pozdravne brzgojavke iz Pekinga ter ugotavlja, da je bila ta še nekoliko daljša kakor aplavz sovjetskemu delegatu Kulakovu. Madžarski Istvan Huszar, vzhodnonemški Hermann Axen, bolgarski Dimitar Stanev in češkoslovaški Vasil Bilak so pa bili deležni le rahlega ploskanja.

Največje presenečenje je povzročil prihod češkoslovaškega delegata Vasil Bilaka, ki je znan po svojem moskovskem lakajstvu. Jugoslovanski tisk ga vztrajno kritizira, kadar koli napada tkim. titozem.

Kitajska, Albanija in Vietnam niso poslali delegatov, dasi je Peking poslal pozdravno brzgojavko.

Za površne opazovalce je kongres izvenel tako, kakor da bo, če bi diktator Tito npr. danes umrl, Jugoslavijo in partijo zapustil v najlepšem stanju: država in partija sta močnejši kakor kdaj koli, gospodarstvo je več ali manj stabilizirano, posamezni narodi se ljubijo med seboj, mednarodni ugled države pa je neprekosljiv. Pogled v globino pa pokaže, da je vse to samo želja jugoslovanske KP in nič več.

Ob zaključku kongresa so delegati diktatorju Titu priredili tako silovite

Ponovim — spoštujemo in ljubimo vse te nosilce slovenske kulture, kajti pri njihovih naporih jih vodi čisti idealizem. Njihova kultura je rojena v svobodi in jo v svobodi uživamo. Kultura pa, ki nam jo nekoč ponuja zavito v plašč prevar, žali in ponižuje naša najvišja narodna čustva in našo dušo.

Še nekaj naj bo omenjeno v tej zvezi. Kdar bodo vse naše knjige in publikacije smele v Slovenijo, bomo tudi mi z veseljem sprejeli tamošnje kulturne zastopnike. Kadar bodo tudi v Sloveniji ljudje lahko naročali in prejeli Ameriško domovino, bomo z veseljem priznali novo smer v slovenski kulturi in bodo dobrodošli njeni nositelji. Kadar bo tudi vse naše tukajšnje kulturno udejstvovanje v Sloveniji priznano, tedaj se bomo pridružili in plesali z vsemi, ki bodo prihajali med nas.

Dokler pa se to ne zgodi, pa prosimo kulturnike z obeh strani, ostanimo vsak pri svojem, ker pod sedanjimi pogoji si nimamo kaj izmenjavati. Kar imajo oni, imamo tudi mi in kar bi jim mogli dati v zameno s seboj v Slovenijo, bi tja ne smeli nesti.

ovacije, da ga je prevzelo ter je v svojem nagovoru izjavil, da „to vzbudi človeku željo, da bi živel in delal še nadaljnjih 50 let.“ Delegati so zatem zapeli jugoslovansko psevdohimno, staro partizansko koračnico „Tovariš Tito, prisegamo ti, da nikdar ne bomo stopili s tvoje poti...“ Opazovalci so ugotavljali, da si je moral 86-letni diktator ob petju misliti, da bo to najbrž tudi pesem, ki jo bodo peli, ko bodo nesli njegovo krsto. Radio Svobodna Evropa je tudi pripomnil, da je izgledalo, kakor da se stari mož udeležuje svojega lastnega pogreba, ko je še živ. Neki tuji časnikar je opozoril svojega tovariša na solze v diktatorjevih očeh in v očeh starih partijcev.

Dasi je iz kongresa izšel kot najmočnejši partijec glavni tajnik jugoslovanske KP Stane Dolanc, ki si je okoli sebe zbral devet izvršnih tajnikov (Miloško Drulović, 54, Srbija; Pave Gazi, 51, Hrvaška; Trpe Jakowski, 53, Makedonija; Vlado Janežič, 42, Slovenija; Marko Orlandić, 48, Črna gora; Ferhad Kotorić, 44, Bosna-Hercegovina; Nandor Major, 47, Vojvodina; Djuro Trbović, 47, Kosovo in grad. Milan Daljević, 53, vojska), bo vsaj dokler bo Tito živ, ohranil prvo besedo v partiji bolehn Edvard Kardelj.

Vsekakor je bil to za diktatorja Titu gotovo poslovljni kongres, ki je simbolično pomenil konec prve (in zadnje?) dobe partijske diktature nad jugoslovanskimi narodi. Po Titovi smrti bo lahko nastopil povsem nov položaj, ki bo zahteval ne samo novih rešitev, temveč tudi novih osebnosti. „Pluralizem samoupravljaljskih interesov“, gugajoči se Kardeljev konjček, se lahko izukročene igracke spremeni v živ centrifugalni organizem, ki bo prevrgel jugoslovansko državno tvorbo na svobodni Zahod ali pa v še bolj dušljiv objem sovjetskega medveda.

„NEUVRŠČENI“ V BEOGRADU

PRED RAZSULOM

Na petdnevem zasedanju tkim. neuvrščenih držav v Beogradu, ki se ga je minuli teden udeleževalo 86 držav, je, kakor je bilo pričakovati, prišlo do večjih besednih spopadov in obtožb ter končno do ohlapne zaključne izjave, s katero so zaenkrat še rešili to umetno zgrajeno družino razvijajočih se držav pri življenju za naslednji sestanek, ki naj bi bil predvidoma v Havani na Kubi.

Ko so glavnega tajnika ZN Waldheima vprašali, zakaj vlada med neuvrščenimi takšen razkol, je dobro odgovoril: „Vprašanje je namreč, kdo je uvrščen in kdo ni uvrščen?“

Kuba je prišla v Beograd z namenom, vsaj takšna poročila so prihajala iz jugoslovanskih virov, da bi razdelila neuvrščene v „progresivno“ in v „konservativno“ skupino. „Progresivci“ naj bi bili tisti, ki se ozirajo, če že ne naslanjajo na Moskvo, vsi ostali pa „konservativci“. Jugoslovanska delegacija kot gostiteljica zasedanja pa je pripravila 77 strani dolg osnutek za zaključno izjavo, v kateri so na eni strani obsodili „imperializem in kolonializem“, sinonima za zahodne demokracije, na drugi strani pa „hegemonijo“, sinonim za ZSSR.

Na zasedanju, ki se ga je udeleževalo 800 delegatov, je prišlo do hudih besednih spopadov. Začel jih je arabski Kuwait. Obtožil je marksistični abesinski režim „genocida in zatora svobode“ v sosednji Eritreji. Abesinija je odgovarjala, da se Kuwait vmešava v njene notranje zadeve, Kuwait pa je trdil, da gre v Eritreji za „osvobodilno gibanje“, kar da je „mednarodna zadeva“.

Egipt je napadel Kubo kot sovjetski satelit ter predlagal, naj se prihodnja konferenca neuvrščenih ne bi vršila v Havani. „Zasedanja ne smemo bojkotirati, temveč ga preložiti in organizirati v kakšni drugi državi,“ je izjavil egiptovski delegat. Prav tako je Maroko objavil, da se ne bo udeležil prihodnjega zasedanja, če bo v Havani.

Castro je na te napade odgovarjal kar iz Havane, kjer je v 90 minutnem govoru napadel ZDA, da hoče razbiti gibanje neuvrščenih ter izjavil, da je „edina konstanta v ameriški zunanji politiki laž.“ Za kubanske vojake v Afriki je trdil, da so „vojni specialisti, ki so jih poklicale tja suverene države. Kuba se ne bo nikdar odrekla svoji revolucionarni politiki v Afriki niti ne svojim dolžnostim do neuvrščenih“, je kričal Castro.

Argentinski zunanji minister vice-admiral Montes je rahlo kritiziral nedavni ameriški gospodarski pritisk na Argentino ter ga označil za „novo obliko imperializma, ki povzroča nepotrebno užaljenost in škodo mnogim narodom.“ V 20 minutnem govoru je ostro napadel „mednarodni terorizem, ki ga

Argentina pozna zelo dobro, saj ga je občutila na lastni koži. Med 800 delegati je sedela vrsta marksističnih teroristov, ki so morali poslušati Montesa, med njimi tudi jugoslovanska partijska delegacija.

Med državami, ki so napadle Kubo, je bila tudi Somalija, ki je kubanske vojake v Afriki označila za „moskovske plačance“, Kubo kot tako pa za sovjetskega satrapa. Tudi Somalija je predlagala, naj bi opustili Havano za prihodnje zasedanje neuvrščenih. Nad 30 držav se je pridružilo predlogu.

Na vse te napade je kubanski delegat Malmierca odgovoril, da so „mnogi neuvrščeni v resnici sluge ameriškega imperializma“ ter da je 15 delegacij dobilo iz Washingtona navodila, kako naj ravnajo na zasedanju. Kambodža je nato označila Kubo za „sovjetsko lutko“.

Zaradi dolgih obtožb in protiožb se je zasedanje zavleklo do sobote, ko so s težavo sestavili končno izjavo, v kateri obsojajo „poskuse razbitja gibanja neuvrščenih“ ter dajejo vsaki državi „pravico, da si po svoji volji poišče zunanjo pomoč za obrambo svoje neodvisnosti“, istočasno pa „zavračajo zunanje vmešavanje v njihove notranje zadeve pod kakršnim koli izgovorom od kakršne koli strani.“

Opazovalci ugotavljajo, da se gibanje neuvrščenih vedno hitreje bliža svojemu naravnemu koncu, se pravi razsulu, ki se bo zlasti pospešil po smrti zadnjega ustanovnega člana, jugoslovanskega marksističnega diktatorja Tita.

Otrok iz „epruvete“

KRŠITEV NARAVNEGA ZAKONA

Svetovno časopisje je minuli teden na prvih straneh in pod velikimi naslovi poročalo o „senzaciji“ v nekem londonskem laboratoriju „umetno spočetega“ otroka, ki ga je „srečno donosila“ 32-letna Lesley Brown, katera zaradi blokiranih falopijevih cevi ni mogla naravno zanositi. Ok. 2,6 kg težka deklacija je bila rojena s cesarskim rezom ter je „ves porod petekel brez komplikacij“.

Lesley Brown je bila poročena devet let ter so ginekologi „ugotovili, da zaradi blokiranih falopijevih cevi“ ne bo mogla imeti otroka. Londonska zdravnica Patrick Steptoe in Robert Edwards sta zakonca — mož je železničar — predlagala umetno oploditev, na kar sta prizadeta pristala. Po predhodnem hormonskem postopku je v danem trenutku prišlo do ovulacije ter sta omenjena zdravnika jajčece v laboratorijski epruveti oplodila s spermatozoidom njenega moža. Po nekaj dneh sta ugotovila, da se je človeški zarodek začel razvijati, nakar sta ga znova

V HAVANI na Kubi se je minulo nedeljo začel devetdnevni „Svetovni mladinski kongres“, ki se ga udeležuje komunistična in druga levičarska mladih in 140 držav. V Havano se je z vseh strani sveta s partijskim financiranjem priteplo nad 20.000 fantov in deklet na velika politična marksistična zborovanja in debate. To so načrtno marksistično pranje možganov mladih udeležencev, šolarjev za bodoče gverilske in prevratniške akcije po vsem svetu.

VEČ PROFESORJEV na sovjetskih univerzah je v preiskavi, ko je sovjetska policija ugotovila, da so pri njih študentje za 55 rubljev dobivali izpitna potrdila za obvezni, a med študenti nezanimiv predmet „znanstveni marksizem“, ne da bi ga jim bilo treba študirati.

KRIZA, ki jo je v Pinochetovi vladi v Čilu povzročil odstop letalskega grala. Leigha, za katerim je podal o-stavko še 19 drugih letalskih generalov, je zaenkrat pod kontrolo, poročajo iz vladnih krogov. Leigh je prišel s Pinochetom navzkriž glede roka, v katerem naj bi začeli v Čilu postopoma predajati oblast civilnim politikom. Pinochet vztraja še na dolgi vojaški vladi.

NOVI BOLIVIJSKI PREDSEDNIK gral. Pereda je z amnestijo izpustil bolivijske politične pripornike ter objavil, da bo spoštoval tiskovno svobodo in zagotovil zaposlitev za državne uslužbence. V zaporih je bilo 125 političnih pripornikov, večinoma iz rudniških okrajev države.

vsadila v Lesleyino maternico, kjer se je razvil v normalnega otroka.

Časopisje je o zadevi poročalo v taki obliki, kakor da je medicinska znanost že na začetku frankensteinovskih poskusov umetnega proizvajanja človeškega življenja in da se je to sedaj že prvič zgodilo. Suhoparna dejstva pa so naslednja:

1. Ze pred petimi leti se je britanskemu ginekološkemu raziskovalcu prof. Douglasu Bevisu posrečilo napraviti enake poskuse ter že najmanj trije takšni „epruvetski“ otroci živijo v Angliji. Zadeva z Lesley Brown torej ni prvenstvo v tem pogledu.

2. Starši tistih otrok so zahtevali, da njihova stvar ostane tajna, ker so hoteli dobiti otroka iz materinskih in očetovskih nagibov, ne pa za komercialno izkoriščanje. Zakonca Brown sta zadevo dovolila razglasiti vsemu svetu, da sta za to dobila 600.000 dolarjev odškodnine od neke propagandne agencije.

zelo delaven v pripravih za slovensko univerzo v Ljubljani. Toda sprejel je profesorja na brnski univerzi in postal eden najmodernejših psihologov na Češkem (laboratorij tudi na univerzi v Pragi). Po drugi svetovni vojni je prešel na ljubljansko univerzo in tam tudi Slovincem ustanovil podoben laboratorij in Psihološki institut. Tako je šele po tridesetih letih dela drugod dovršil tudi doma to, kar si je namenil že ob začetku univ. kariere. Umrl je star 82 let. Brožek ocenjuje njegovo delo in njegov pomen.

Poznejši doneski so važni predvsem zaradi ocen novih slovenskih znanstvenih knjig. To so: Zadnikar, Stična in Zgodna arhitektura cistercijancev (ta samostan iz l. 1135 je tudi v arhitekturnem pomenu evropsko pomemben), Elektrifikacija Slovenije do l. 1945 (Škofja Loka je bila prvo slov. mesto, ki je dobila l. 1894 hišno in ulično osvetljava!). Šebjancič: Protestantsko gibanje panonskih Slovencev (zgodovina in delo prekmurskih protestantov od Trubarjevih časov). Iz knjige se vidi, da je bilo njih središče v mestih Nemes Cso in Surd in je vsa pomoč prihajala iz Bratislave do Tolerančnega patenta 1781. Tedaj so se glavni delavci — pastori preselili na slovenske župnije Križevci, Hodoš, Puconci... Tako Sever, Kuzmič Stefan, Bakoš itd. Zdaj je v teh župnijah okrog 25.000 slov. protestantov in okrog 10 pastorej. Njih sodelovanje s katoličani je prijateljsko in znamenje tega je skupno — slov. protestant-

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Imamo predsednika! Tako bi se lahko izrazili o ustavnem dogodku, ki se je odigral v torek 1. avgusta v Argentini. General Videla, že zunaj rednih vrst vojske, je postal za novo dobo predsednik države. Vojaška junta je tako tudi doživela prvo zamenjavo, ko je kot vrhovni poveljnik vojske nastopil general Viola. Manjka sedaj še zamenjava poveljnikov mornarice in letalstva.

Drugi nastop generala Videle je poln raznih upov, čeprav položaj ni tako rožnat, kot bi si ga predsednik in narod želel. Celó nov in hud udar gverile je užalostil družino oboroženih sil, ko je bomba, postavljena v severni mestni četrti v Buenos Airesu, razdejala veliko poslopje in ubila petnajstletno hčerko admirala Lambruschinija, ki bo bodoči vrhovni poveljnik mornarice. S tem je gverila hotela dokazati, da še pri življenju, in da je še zmožna velikih zločinskih podvigov. A nje delo je brezupno od trenutka, ko narod hoče le miru in varnega življenja.

Gospodarski položaj je nekoliko boljši kot v začetku vojaške vlade. Prav te zadnje mesece je inflacija precej popustila. Zrasla je notranja bruto proizvodnja, ki je še ob koncu lanskega in začetku letošnjega leta padala. Celó na industrijskem področju vlada optimizem, ko so se znižale zaloge, nakopičene v skladiščih napol zaustavljenih obratov, in ojačila se je nakupna tendenca.

Le življenjska raven je precej na kritični točki, in socialna plat bo v bodoči dobi morala biti snov posebnega proučevanja. Za avgust napovedujejo povi-

3. Steptoe in Edward nista „ustvarila novega življenja“, ker sta delala poskus z že živo snovjo, produkt zakoncev Brown. Zdravnika nista v epruveti začela življenja, temveč ga samo ohranila. Noben smrtnik iz mrtve snovi ni mogel in ne bo mogel priklicati življenja.

4. Vsa zadeva „laboratorijskih oploditev“ je v medicini še vedno samo v poskusnem štadiju ter noben laboratorij ne more garantirati ohranitve življenja v epruveti. Podoben poskus so pred kratkim napravili tudi v ZDA, pa se je skupina ginekologov premislila ter so epruveto odprli, da je zarodek umrl. Prizadeta zakonca sedaj tožita omenjeno skupino ginekologov zaradi „umora njunega otroka“ za ogromno odškodnino. Vodja skupine se zagovarja, da so se ustrašili nepredvidenih posledic, ki so lahko biološkega kakor duševnega značaja, zaradi nenaravnih posegov v življenjske začetke človeka.

5. Katoliška Cerkev prepoveduje umetno oplodjanje pri človeku kot kršitev naravnega zakona. Kršenje naravnega zakona ima za človeka vedno zle posledice.

ski-ekumenski prevod sv. Pisma iz l. 1974. Tudi protestantski bogoslovci študirajo prvi dve leti skupno z mariborskimi bogoslovci, na kar gredo na Dunaj. Izdajajo svoje liste: Evangelizanski koledar, Ev. list in Evang. Cerkve v SRS.

Po teh knjigah iz Slovenije (tudi Nahtigalov zbornik) so ocenjene še ameriške angleške izdaje: Anthology of Slovenian American Literature, dve knjigi, ki sta ju uredili Giles Gobeč in Adele Donchenko (tam sta prevedeni tudi črtici K. Mauserja in F. Bukviča). Važne nove angleške knjige, ki obravnavajo dirko za Trst, ocenjuje prof. B. Novak (tu zvezo, da je izraz „železna zavesa“ uporabil Churchill v tržaški zadevi že 12. 5. 1945 in ne šele v Fultonu!). Poleg teh ocen je še nekaj manjših poročil o prevodu nekaj Balantičevih pesmi v angleščino, ki jih je prevel F. Bukvič, pa o prevodih Aškerčevega Mejnika, Iv. Preglja in Kosovelovih pesmi iz Integralov (Heiliger).

O delu Društva v pretekli sezoni pa je temeljito poročilo o konferenci o razvoju podučevanja „manjših“ slovenskih jezikov na ameriških visokih šolah in njih učbenikih, o čemer poroča Lenček. Važen je izvelek predavanja prof. T. Hočevarja, kjer je zanimiva statistika iz štetij l. 1940 in 1970 o prijavah materinskega jezika. L. 1940 je kot takega prijavilo 76.000 iz domovine vseljenih Slovencev, l. 1970 je teh samo še 19.000, torej: 75% padca! L. 1940 iz druge generacije (rojeni že

šice delavskih plač. Povišice bodo delavci prejeli seveda šele s prvo „quin-ceno“, ali ob koncu meseca tisti, ki imajo mesečne plače. Pa še ni uradnih številk, čeprav se govori o 30 ali 35 odstotkih. To bo seveda v avgustu in septembru nekoliko ojačilo inflacijski proces, a člani vladne gospodarske ekipe upajo, da se bo obdržala dosedanja tendenca, ki kaže, da se bo inflacija krepko zmanjšala na dolgo dobo.

Medtem se je vrnil iz Beograda admiral Montes, argentinski zunanji minister, ki se je mudil na konferenci „nevezanih“ držav. Tam je ponovno zahteval svetovno pomoč v prid argentinskih zahtev suverenosti nad malvinskimi otočjem. Izrazil pa je tudi prilično, da je na mednarodnem forumu napadel mednarodni terorizem, ki si je izbral naš kontinent za področje, kjer izvaja svoja kriminalna dejanja. Ob povratku je izjavil, da je na zasedanju prevladovalo mnenje umirjenih držav.

Omenimo še problem financiranja veelelektarne Yaciretá, o čemer smo pisali v zadnji številki. Predsednik dvodržavne komisije inž. Jorge Pegoraro je izjavil, da je financiranja del zagotovljena. Čeprav je Eximbank u-maknil kredit, ostajajo še štiri ponudbe za financiranje del, in Argentina bo seveda izbrala tisto, ki ji bo najbolj po godu. Istočasno se je tudi razvedlo, da je negativno zadržanje Eximbanka bolj posledica gospodarskih pritiskov kot pa parlamentarnih krogov v prid spoštovanja človeških pravic.

Da Argentina počasi pa gotovo stopa na pot resnega dela in razvite države, je dokaz tudi nova veletovarna papirja za dnevnike „Papel Prensa“. Sedanji lastnik tega velepodjetja je družba številnih argentinskih dnevnikov, ki bodo tako postali neodvisni od tujih dobaviteljev, kar predstavlja zlasti veliko prihrano diviz, Argentina je do danes uvažala praktično ves papir, na katerem se tiskajo številni dnevniki v Buenos Airesu in notranjosti. Le manjše tovarne z omejeno količino proizvodnje so predstavljale izjemo. Papir so uvažali iz Čila, Kanade in zlasti Finske. Kot pred časom jeklo, nato aluminij, sedaj papir in v bližnji prihodnosti petrolej, bodo sad domačega truda in rasti države. Argentina postaja gospodarsko vedno manj odvisna od drugih držav, in njena zunanjetrgovska bilanca je vedno bolj pozitivna. Trden temelj za uspešno gospodarstvo, od katerega bo moral tudi narod kmalu imeti svoj del.

K raznim veselim pozitivnim novicam, ki jih je zadnje dni prineslo argentinsko časopisje, moramo seveda prišteti tisto, ki je bila ljudstvu kaj pri sreju. Zmaga nogometnega kluba Boca Juniors iz Buenos Airesa nad evropskim prvakom Borussia za svetovni medklubski pokal.

Tine Debeljak

Med knjigami in revijami

PET LET DRUŠTVA SLOVENISTOV V USA

Pred petimi leti so Slovenski profesorji na ameriških univerzah obenem z drugimi neslovenskimi znanstveniki, ki jih zanima raziskovanje slovenskih, oz. slovenističnih problemov in so bili organizirani v splošnem društvu ameriških slavistov, ustanovili svoje lastno slovenistično društvo pod naslovom Society for Slovene Studies. Glavni ustvarjalec tega gibanja je bil slovenski profesor newyorške Columbia univerze, znani slavist dr. Rado Lenček. Ta še danes stoji na čelu te organizacije, ki šteje že čez sto članov. Bilo je že rečeno v naših poročilih, da to ni družba zgolj slovenskih znanstvenikov iz angloameriškega sveta, temveč tudi iz domovine in vseh, tudi tujerodcev, ki jih zanima slovenistika. Društvo izdaja svoje vestnike „Newsletter“, informativno glasilo o svojem delu in poročila iz svojega območja (dvakrat na leto) ter zbornike razprav Papers in Slovene Studies in drugo. Zdaj ob prvi „petletki“ je izšla 10. številka „Newsletter“, v kateri je v uvodni besedi podal prof. Lenček bilanco društva v par stavkih: 22 javnih nastopov, konferenc o slovenskih problemih v raznih krajih (New York, Milwaukee, Cleveland, Atlanta, Chicago, St. Luis, Ann Arbor in Washington), s sedemnajst

predavanji, deset številk vestnika in trije zborniki ter tri dokumentarne serije razprav.

Sedaj je izšla 10. številka „za pomlad 1978“, dodano pa ji je tudi kazalo za vseh pet letnikov. Poleg omenjene bilance poudarja prof. Lenček v uvodu osamosvojitve slovenistov od splošnih slavistov in navaja, da je njihov zgled dal iniciativo za osamosvojitve tudi drugih slovanskih in vzhodno evropskih narodov, ki zdaj ustanavljajo svoja društva za rumunske, poljske, baltske, srbske probleme itd., in pozdravlja to plodno tovarištvo in tekmovanje med enakopravnimi sekcijami. Tako se je ustvarilo novo ozračje za novo delovanje na omenjenih samostojnih področjih slavistov.

Vestnik „Newsletter“ ni namenjen širšim razpravam, pač pa omenja razne kulturne jubileje v zvezi s slovensko kulturno zgodovino, dogodke, posebno izdaje novih knjig, bibliografije in že opravljeno in na novo napovedano delo društva samega. Tako v tej številki poroča Slovak Josef Brožek (z Lehigh Univerze) o stoletnici rojstva slovenskega eksperimentalnega psihologa univ. prof. Mihajla Rostoharja. Ta Wundtov učenec je bil svojčas tudi velik narodnjak — tako je 29. oktobra 1918 leta z balkona vladne palače pozdravil osvobodilno Slovenijo v imenu slovenskih častnikov —, in je bil

(71)

v USA) je priznalo slovenščino 98.000 ljudi, l. 1970 pa 54.000, padec 45%. Toda iz tretjega rodu l. 1940 — 6.000 Slovencev, leta 1970 pa 9.000! Torej je število med mladimi porastlo! Zanimivo. Objavljeni so tudi vsi sklepi konference. Poleg drugih manjših poročil je naznanjeno novo zborovanje za letošnjo jesen oktobra 1978 v Columbusu, o slov. literaturi, o Prešernu, Cankarju... o Šalamunu (predavatelj o tem še ni določil: bo iz Ljubljane?). Slede oznake dveh novih disertacij iz slovenistike na USA univerzah (iz jezikoslovja in o Cankarju). Poročilo o koncertu Tartinijevega tria iz Ljubljane na toledski univerzi; poročilo o češkem vplivu na ustanovitev prvega slovenskega podpornega društva v USA (T. Hočevar), o angleško slovenskem piscu F. Mlakarju in njegovem romanu He the Father iz slovenske vseljenke problematike.

Sledi seznam slovenističnih predavanj na univerzah v USA, seznam učbenikov itd.; bibliografija novih knjig, društev, novice itd. Priloženo kazalo (posebej) je podrobno urejeno, in vidimo, da je izmed vseh 32 sotrudnikov v teh petih letih bilo le približno 10 Slovencev (ne moremo soditi, koliko angleških priimkov je slovenskega porekla).

Vsekakor društvo deluje z veliko voljo in delavnostjo ter uspešno širi poznanje slovenskih problemov v najširše kroge angleško govorečega svetovnega prostora. Želimo mu še mnogo uspehov in jubilejev.

Novice iz Slovenije

TREBNJE — V samorastniški galeriji so 9. julija odprli razstavo 55 slikarjev s 155 deli. Ob tej priliki je bil tudi XI. tabor samorastnikov, katerega se je udeležilo 30 umetnikov, med njimi tudi Brazilci Ivonaldo Veloso, Urugvajec Gorki Bollar, ki živi v Holandskem, Emil Pavelescu iz Romunije in Genevieve Bonieux iz Mauritiusa.

CELJE — Turistični in rekreativni center na Golteh bo ostal zaprt do zimske sezone, tudi žičnica ne bo obratovala. Spomladi so ga zaprli zaradi obnove, sedaj pa zaradi — nerentabilnosti.

SENTILJ — Prek mejnega prehoda v tem kraju je v prvih šestih mesecih prestopilo mejo 3.825.000 potnikov v 857.000 vozilih, kar je za 17 odstotkov več kakor lani v istem razdobju. Med potniki je bilo 1.100.000 tujcev. Po uradnih podatkih je lani preko meja v Slovenijo šlo 63.483.000 potnikov.

LJUBLJANA — Slovenski center PEN-kluba je organiziral za svoje članice in goste družaben umetnostno-zgodovinski izlet. Pod vodstvom dr. Emilijane Cevca, ki je prevzel to tradicijo po pokojnem prof. Stetetu, so si udeleženci ogledali stare cerkvene in posvetne spomenike v Mošnjah in Radovljici.

LJUBLJANA — Ljubljanska Drama je dobila novega umetniškega vodjo, nekaj tednov pred mariborsko Dramo. Umetniški vodja je postal Lado Kralj; do imenovanja je bil nekaj let asistent na filozofski fakulteti pri katedri za primerjalno in svetovno književnost. Ob nastopu je seveda dal izjavo, kako si zamišlja delo Drame. Po njegovem mora Drama postati „dober teater“, to pa je bolj stvar uprizoritvenega stila kot pa uprizorjenega dramskega teksta. Poudarek naj bi bil na „gledaliških razsežnostih gledališča“. Reorganizacijo bo doživel tudi Gledališki list, ki naj bi postal nekaka gledališka revija, ki jo dosedaj Slovenija pogreša.

LJUBLJANA — Slovenija je dežela majhnih in zato prijetnih mest. Ljubljana, ki je največje med njimi, je lani po statističnih podatkih imela 249.793 prebivalcev; Maribor je s 126.706 kar za polovico manjši. Celje in Kranj imata po 30.000 prebivalcev, ostala mesta pa štejejo manj kot po 20.000 ljudi.

LAŠKO — V Laškem imajo že nekaj let zaporedoma prireditve „Pivo in cvetje“, katere glavni prireditelj je pivovarna. Letos je bila od 14. do 16. julija. Za to priliko so pripravili razstavo samorastnika slikarja Jakija, razstavo cvetja in ptic ter razne zabavne in kulturne prireditve. Za konec je bila povorka, v kateri naj bi predstavili gospodarsko in družbeno življenje občine.

KOPER — Koprski mednarodni sejem „Primorska razstavlja“ je bil do slej v glavnem potrošniški, toda letošnji že kaže obrise nameravane specializirane razstave slovenskega in jugoslovanskega pomorskega gospodarstva. Na 7 tisočih kvadratnih metrov razstavnih površin se je na 9. sejmu predstavilo 115 razstavljalcev iz Slovenije, Julijske krajine in Istre.

MARIBOR — Mariborska Drama je tik pred koncem sezone dobila novega ravnatelja, ki je obenem tudi umetniški vodja. Bojan Štih je že četrtič v Mariboru; ob nastopu je orisal že štiri letni načrt, po katerem naj bi mariborska „Drama“ postala — po njegovih besedah — „plebejski teater“.

Umrli so od 30. 6. do 10. 7. 1978:

LJUBLJANA — Hinko Šircelj, up. viš. žel. uradnik; Franc Kern, up. strojevodja, 80; Marija Lazar r. Treven, 78; Vojteh Zorko; Zora Klančar, up.; Ljudmila Špendal r. Kos; Mila Capuder r. Sever; Karel Werk, up.; Ana Mihor r. Kunčič; Stanislava Nussdorfer r. Podgajšek; Franska Lampič r. Makor; Slavko Bregar; Janez Štepec, žel. up.; Lojze Lukač, up. žel.; Zlata Dolinšek r. Gale; Franc Ljubič, up. radiotehnik; Vladimir Ovin; Franc Comperman, dentist; France Deržič, up. živnozdravnik; dr. Bogomir Merljak, zobozdravnik.

RAZNI KRAJI — Marija Močilnikar, up., Zg. Kašelj; Ivan Arih, Kranjska gora; Alojz Zupančič, 78, žel. up., Grosuplje; Franciška Pangerc, up., Ig; Gruden Franc, 72, Grmovlje; Franc Lazar, Brusnice; Henrik Kranjc, kroj. mojster, Kozje; Antonija Klešnik, 83, Zadobrova; Valentin Oblak, up., Stojice-Lj.; Robert Laufer, up., Dravljica; Janez Godec, žel. up., Ribnica; Alojzij Vesel, 78, Loški potok; Ivan Cvetnic, up., 86, Litija; Helena Urbič r. Gabrič, Sevnica; Matevž Hiti, kov. mojster, 95, Podskrajnik pri Grahovem; Ferdinand Glinšek, Šentilj pri Velenju; Edvard Medževce, Sp. Gorje; Saša Roth, inž. kem., Črnomelj; dr. Aleksander Gala, Dol. Logatec; Anton Janež, posestnik, Snebrje; Franc Vidic, 81, Prečna; Rozina Gogala, 71, Nova vas; Štefanija Ambrožič r. Grebenc, Bled.

OBVES ILA

SOBOTA, 5. avgusta:

Sestanek SKAD-a v Slovenski hiši ob 16. uri. Nato skupna sv. maša v cerkvi Marije Pomagaj.

V priredbi Slovenskega gledališča premiera veseloigre „Sen kresne noči“ v dvorani Slovenske hiše ob 18 in 21 uri.

NEDELJA, 6. avgusta:

Zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski sv. maši v Slovenski hiši ob 9.30.

V San Martinu žegnanje ob 30-letnici začetka slovenske maše s slovesno mašo ob 11 in skupnim kosilom.

V Našem domu v San Justu ob 16 praznovanje družinske nedelje.

V Carapachayu sestanek zveze slov. mater in žena ob 16. uri. Predaval bo mgr. Anton Orehar.

Pristava: Prijeten popoldan za otroke in starše v pripravi mladinskih or-

Ad OSEBNE:

Nova diplomantka: Na Humanistični fakulteti v La Plati je diplomirala za zdravnico psihologinjo gđ. Amalija Žužek iz Ezpelete. Čestitamo!

BUENOS AIRES

RAZSTAVA IVANA BUKOVCA

V soboto 29. junija je bila v Slovenski hiši odprta razstava akad. slikarja Ivana Bukovca pod geslom „Iz pampe v planine“. Kako cenjen je slikar Bukovec, je dokazalo izredno veliko število rojakov, ki so se udeležili otvoritve razstave. Uvodno besedo je govoril arh. Jure Vombergar, kot vodja likovnega odseka Slovenske Kulturne Akcije. Razstavljenih je bilo 26 del (olje) od katerih je bilo več že na otvoritvenem večeru prodanih. Tudi v nedeljo 30. junija je bila razstava lepo obiskana. Odprta bo še v soboto 5. avgusta od 14 do 22 ure. Oceno razstavljenih del bomo objavili v prihodnji številki.

BARILOČE

JANEZ FLERE UMRL

20. julija je preminul, zadet od srčne kapi, lastnik hotela „Tivoli“, posavski rojak Janez Flere, doma iz Zaboršta, občina Dol pri Ljubljani.

Pokojnik, ki je izpolnil 53 let starosti, je zapustil domačo vas, ko so ga kot mladega fantiča mobilizirali Nemci in ga poslali v Rusijo. Pozneje je bil prestavljen na zahodno fronto in tam so ga zajeli zavezniki. Svojo vojaško kariero je zaključil v pomožnih enotah angleškega letalstva (RAF) v Italiji. Tam se je odločil za izselitev v Argentino.

Flere je postal v Bariločah znan predvsem po svoji gospodarski podjetnosti, saj si je pridobil čedno premo-

gostanstvo. Ob 16.30 bo klicana prva številka otroške tombole.

V priredbi Slovenskega gledališča uprizoritev veseloigre „Sen kresne noči“ ob 17 uri v dvorani Slovenske hiše.

SOBOTA, 12. avgusta:

Sestanek staršev slov. srednješolskega tečaja ob 17 uri v mali dvorani Slovenske hiše.

Za obletnico pok. polkovnika Vuleta Rupnik bo sv. maša ob 19.15 uri v slov. cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

V priredbi Slovenskega gledališča uprizoritev veseloigre „Sen kresne noči“ ob 18. in 21. uri v dvorani Slovenske hiše.

NEDELJA, 13. avgusta:

Nova maša Janeza Čukjatiča v Slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 11 uri.

Mladinski dan v Carapachayu.

SREDA, 16. avgusta:

Sestanek Lige žena-mati v San Martinu ob 18.30 uri.

Skiopitično predavanje „Potovanje ob Zárato do Misionos“ (240 slik) ob 19 uri v Slomškovem domu v priredbi Slomškove šole.

SOBOTA, 19. avgusta:

Pevsko glasbeni festival SDO in SFZ ob 20. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 20. avgusta:

Romanje Slovencev Vel. Buenos Airesa v Lourdes.

SOBOTA, 26. avgusta:

V Našem domu v San Justo ob 20 uri Primorski večer.

SLOVENCİ v ARGENTINI

ženje. Svoje dni pa je dosegel tudi pomembne športne uspehe in z vso pravico ga prištevamo gorniškega jedru nekdanjih „šumskih bratov“. S Franco- tomanom, s katerim sta se poznala od mladih let, je prišel pod Ande z izrecnim namenom, da se posveti smuškemu teku in več let je uspešno nastopal na catedralskih smučiščih. Leta 1951 si je priboril državno in klubsko prvenstvo in tudi sicer se je kvalificiral vedno med prvimi. Prav tako je častno zastopal argentinske tekače na tekmah v Čilu. Manj znano je, da je Flere spremljal Dinka Bertondija pri prvi plezariji „šume“ na najvišji vrh Tronadorja. Pozneje je Janez čisto športno udeleževanje opustil in se posvetil gospodarskim poslom, ki jih je povezal z naravnim bariloškim okoljem. Najprej je nekaj sezon upravljal manjšo restavracijo na jezeru Hess in se ukvarjal z ribarjenjem. Potem je postal oskrbnik hotelčka, ki nosi zdaj ime Refugio Lynch, na catedralskem grebenu. Deset let je gospodaril na vrhu Catedrala in ob prostem času — včasih pa tudi po potrebi — smučal. Na catedralskih smučiščih je postavil prvo sedežnico domače argentinske produkcije, potem pa je skupno z Jermanom zgradil vlečnico in restavracijo na Cerro Campanario. Slednjici si je sezidal še svoj lastni hotel v središču Bariloč. Iz številnih novih načrtov je podjetnega možakarja izrgala prežgodnja smrt.

Fleretova otroka Janez in Veronika tekmuje v argentinskem državnem smučarskem moštvu in sta pretekle zime nastopala v Evropi. Tako žena, ki ni Slovenka, kot otroka razumejo in govorijo slovensko.

Mrtvemu šumskemu bratu želimo, da bi mu bil Bog blag sodnik, njegovi družini pa iskreno sožalje ob težki izgubi.

VA

V Slovenskem domu v San Martinu štajerska večerja, ob 20 uri.

NEDELJA, 27. avgusta:

III. obletnica blagoslovitve zavetišča dr. Gregorija Rožmana.

V Slomškovem domu mladinski dan. Na Pristavi družinska nedelja.

SOBOTA, 2. septembra:

Dan Zveze slov. mater in žena. Ob 19 sv. maša za pokojne matere in žene, po maši pa prireditve v dvorani Slovenske hiše.

NEDELJA, 3. septembra:

Sv. maša in komemoracija ob obletnici smrti generala Rupnika in dr. Hacina v Slovenski hiši.

SOBOTA, 28. oktobra:

Manifestacijsko zborovanje ob 60-letnici Narodnega praznika in dneva slovenske zastave v Slovenski hiši.

NEDELJA, 29. oktobra:

Pristavski dan s celodnevni sporedom.

ZVEZNA ODBORA SDO IN SFZ

VABITA VSE ROJAKE NA 9.

Pevsko glasbeni festival

V soboto, 19. avgusta, ob 20 v Slovenski hiši

Razgovor z jugoslovanskim oporečnikom Mihajlo Mihajlovim

Mihajlova uvrščajo poleg Djilasa in skupine okrog revije Praxis med najvidnejše predstavnike jugoslovanskega oporečniškega gibanja. O Ozninih posegih v to njegovo dejavnost smo naše bravce sproti obveščali, kar tu na kratko povzemamo: Začelo se je leta 1965, ko je po povratku iz študijskega potovanja v Sovjetsko zvezo opisal vtise v knjigi Moskovsko poletje 1964, zaradi katere je bil na zahtevo sovjetskega poslanika aretiran. Obtožnica se je opirala na 24 vrstic iz omenjene knjige, kjer trdi, da so ruska koncentracijska taborišča nastala še pred nemškimi. Zaradi javnih protestov v njegov prid je bil obsojen tedaj samo pogojno na pet mesecev. Ko pa je nameraval ustanoviti lastno neodvisno revijo, ga je ta poskus stal leto dni zapora. Nato je bil znova aretiran leta 1974 čes, da je v zapadnem tisku objavil „državi nevarne“ članke in bil 1975 obsojen na sedem let zapora. Zaradi nevdržnih jetniških razmer — ledeno mrzla samica brez postelje in čitva ob pomanjkljivi hrani in podobno — je nekajkrat prestajal gladovno stavko. Leta 1977 je smrtno nevarno zbolel in bil z ozirom na proteste vzhodnoevropskega in ameriškega tiska preveden v bolnico ter novembra istega leta pomiloščen.

Letos je celo dobil dovoljenje za potovanje v inozemstvo, kjer je med drugim (predavanj v USA ipd.) imel intervju s člankarjem švicarskega tednika Die Zeit F. J. Raddatzem o svojem gledanju na Titov komunizem. Njun razgovor prinašamo v prevodu tudi za naše bravce:

F. J. Raddatz: Želel bi, da najprej opišete Vaše jetniške skušnje v Jugoslaviji: splošno velja v zahodni Evropi Jugoslavija kot milejša in demokratičnejša komunistična dežela med vzhodnimi državami.

Mihajlo Mihajlov: V nekem smislu se res razlikuje Jugoslavija od Vzhodnega bloka. Ne pa, kar zadeva zapore: Tako naprimer ne prizna staleža političnega jetnika. Z vsemi ravna kot s kriminalci.

F. J. R.: Koliko je političnih priporočnikov?

M. M.: Natančno ne ve tega nihče. Med šeststo in tisoč nekako.

F. J. R.: Kakšne so jetniške raz-

mere? V vašem primeru gotovo posebej težke?

M. M.: Kar zadeva mene, je bil postopek v glavnem korekten, nihče me ni tepel. Strašni pa so zapor v Stari Gradiški na Hrvaškem. To je koncentracijsko taborišče kot je v knjigi zapisano. Politični priporniki morajo opravljati najtežja dela; strašno je tam.

F. J. R.: Ste vi sedel tam?

M. M.: Ne. A kljub gladovnim stavkam v našem zavodu, ni bilo ugodno našim osnovnim zahtevam, da naj bi bili vsi politični jetniki združeni na enem samem kraju. Spočetka je bil vsak zase v jetniški samici, kar traj-

no niti po jugoslovanskih zakonih ni dopustno.

F. J. R.: Vi se imate za „političnega jetnika“, za oporečnika. H kateri politični struji se prištevate? Oporečnik čemu?

M. M.: Veste, kadar me napadajo, pravijo enostavno, da sem anarho-liberal, kar je povsem brezsmiselno. Sploh se pa nimam za politično osebnost, zmeraj sem bil zaprt na podlagi tega, kar sem pisal.

F. J. R.: Ampak kar ste pisal, so bili politični teksti.

M. M.: Mar ste avtomatično politik, če pišete komentar o čemerkoli?

F. J. R.: Nočem vas napraviti politika. Vendar niste ne pisatelj ne pesnik.

M. M.: Sem politično zavzet pisec.

F. J. R.: Dobro, in kakšno stališče pravzaprav zavzimate znotraj ali nemara zunaj marksizma? Presenetilo me je, ko sem v nekaterih vaših delih zasledil zahtevo po socializmu.

M. M.: Če me že hočete na vsak način opredeliti, moram reči, da sem krščanski socialist. V zahodni Evropi ne morete v tamkajšnjih razmerah biti kaj drugega kot socialist. Drugih možnosti ni na izbiri; a po širši opredelitvi sem demokratični socialist.

F. J. R.: Oprostite moji trdovratnosti, ampak vi se včasih v vaših spisih sklicujete na Kolakovskega. Kolakovski pa pojm „demokratični socializem“ odločno zavrača kot protislovje samo po sebi.

M. M.: Morda v kolikor se (ta

pojmi) še nikjer ni uveljavil in ni še nikjer preizkušena resničnost. „Spoznavno znamenje“ bi bila zame zamenjava enostrankarskega sistema s pluralizmom.

F. J. R.: Se pravi, nemarksistični socializem. Obstaja kaj takega?

M. M.: Za najtočnejšo opredelitev socializma imam naslednjo: gospodarska pravna ureditev, v kateri je osebna lastnina proizvodnih sredstev bodisi odpravljena ali bistveno omejena. Ta opredelitev socializma ni samo nezdržljiva v oblastjo monopolov, koncentrov in kartelov, temveč tudi ne v oblastjo partijske birokracije, ki ima dejansko monopol čez vsa proizvodna sredstva. V kapitalistični družbi ne pomeni politična demokracija istočasno tudi gospodarsko demokracijo. In lastnikom proizvodnih sredstev ne bo odvzeta oblast zgolj z dejstvom politične demokracije. Vendar je demokracija velikega pomena, ker odpira mirno pot do demokratičnega socializma. Seveda ne bo to uspelo brez ribarj, kot povzroča pretrse tudi v naprednih kapitalističnih državah vsak nov korak v smeri socializma.

F. J. R.: Torej praški vzorec? A ta je bil še zmeraj marksistično obarvan.

M. M.: Seveda, Dubček ni mogel kaj drugega reči, razvoj pa bi po sebi razumljivo šel proti demokratičnemu pluralizmu. To je razvidno na „tako groznem vplivu“ evrokommunizma na vso Evropo, na Vzhod in Zahod, pa tudi na Beograd.

Slovenci po svetu

Zlata maša dr. Jakoba Kolariča

V nedeljo dne 2. julija je bila pri Sv. Jakobu na Koroškem lepa slovesnost. Zlato mašo je daroval v kapeli šolskih sester dr. Jakob Kolarič CM. Slovesnosti je prisostvovalo nad 30 duhovnikov. Med njimi: dr. Franc Rode, vizitator; dr. Stanko Žakelj in Lovro Sedej, bivša vizitatorja in ravnatelja sester; zastopnik krškega škofa; Franc Smolič, župnik na Mirnu; Demšar Ciril CM, župnik na Vrbi; Jože Mejač CM iz Kanade (par dni pred zlato mašo dr. Kolariča je pokopal na Koroškem v Bistrici svojega 94. let starega očeta, ki je bil že nekaj let oskrbovane v domu za ostarele, ki ga vodijo šolske sestre); rev. Julij Šlapšak iz Clevelanda; župnik Jože Jurak iz Gorice; dr. Hörnbock, ravnatelj Mohorjeve družbe iz Celovca; rev. Jože Godina in drugi.

Pri zlati maši je bil slavnostni govornik zlatomašnik sam. Prikazal je zbranim svojo življenjsko pot, se zahvalil Bogu in za pomoč vsem, ki so ga podpirali pri njegovem delu. Med drugim je zgradil cerkev Marije Pomagaj v Torontu, hišo za duhovno družino in slovensko letovišče. Med sv. mašo so pele šolske sestre in njihove gojenke.

Pri slavnostnem kosilu (blizu 50 gostov) je najprej pozdravil zlatomašnika in mu čestital v imenu škoфа dr. Hörnbocka. Sledil je pozdrav dekana, ki je zlatomašniku izročil dekret, da je nastavljen za župnika na fari Blače v Ziljski dolini. Dr. Rode pa je predvsem poudaril, kako je Bog dal zlatomašniku čas, da je v rojstnem kraju pokojnega škofa dr. Rožmana mogel zbrati gradivo za njegov življenjepis in spisati tri debele knjige. Brez njega bi verjetno tega življenjepisa ne imeli. Ostali govorniki so se v čestitkah in pozdravih spominjali raznih dogodkov iz zlatomašnikovega življenja.

Dr. Jakob Kolarič je bil rojen 20. junija 1902 v Ljutomeru in je brat znanega slavista dr. Rudolfa Kolariča. Srednjo šolo je študiral kot gojenec Dijaškega doma pri lazaristih na Taboru v Ljubljani. V misijonsko družbo Sv. Vincencija Pavelskega (lazaristi) je stopil 14. avgusta 1920. Na bogoslovni fakulteti v Ljubljani je študiral bogoslovje in tudi doktoriral iz teologije. Mašniško posvečenje je prejel 20. junija 1928. V družbenem okviru je bil do konca vojne ravnatelj bogoslovja. Po vojni se je umaknil v tujino in deloval najprej na Tirolskem. Od tam ga je vodila pot preko Rima v Španijo in še dalje v Toronto, od koder se je vrnil v Evropo in naselil na Koroškem. Nedvomno je njegovo največje življenjsko delo življenjepis dr. Rožmana v treh delih. Naj bodo ocene tega življenjepisa take ali drugačne, priznati bo moral vsak, da bi bila nepopravljiva škoda, če bi tako pomembnega dela Slovenci ne imeli.

Čestitkam zlatomašniku se pridružuje tudi Svobodna Slovenija.

Slovensko gledališče Buenos Aires

WILLIAM SHAKESPEARE

SEN KRESNE NOČI

Komedia v petih dejanjih

Predstave: sobota, 5. avgusta ob 18 uri
in ob 21 uri
nedelja, 6. avgusta ob 17 uri
Otroci v spremstvu staršev brezplačno (otroški dan)
sobota, 12. avgusta ob 18 uri
in ob 21 uri

Režija: Maks Borštnik

Začetek točno ob napovedani uri.

Blagajna bo odprta dve uri pred predstavo.

ŽEGNANJE V SAN MARTINU

ob 30.-letnici ustanovitve sv. maše za Slovence
v San Martinu bo v nedeljo, 6. avgusta

Sporod: ob 11 slovesna koncelebrirana sv. maša v cerkvi zavoda Presv. Srca. Somašujejo: sanmartinski škof msgr. Menéndez, msgr. Anton Orehar, g. Gregor Mali, g. dr. Alojzij Stare, msgr. dr. Clovis.

ob 12,30 skupno kosilo (koline) v Slovenskem domu
ob 15 pete litanije v cerkvi zavoda Presv. Srca

Nakaznice za kosilo so na razpolago pri odbornikih Doma in bodo naprodaj na dan žegnanja dopoldne do kosila.

PUERTAS PLEGABLES
Intermódulo

desde \$ 22.500.-m2
en maderas, vitraux,
laminados plásticos y
telas vinílicas

Fábrica, Ventas
y Envíos Interior:
Río de Janeiro 677 Cap. Fed.
812-7490 y 2069

Sucursales:
Capital: Av. Juan B. Justo 3976
San Miguel:
Av. León Gallardo 383

INTERMODULO

opozarja posebej

Slovence

na

svoje izdelke

OSREDNJA HIŠA:

LOMAS DE ZAMORA

Av. Hipólito Yrigoyen 8854/62

Tel.: 243-2291

(med Boedo in Sáenz)

Vse za dom

Pohištvo

Dekoracije

MLADINSKI DAN

13. avgusta v Carapachayu

Ob 8.00 Tekmovanje v odbojki.
Ob 11.30 Dviganje zastav in nato sv. maša (za rajne: Bri-
gito Gričar, Francija Mramor in Marjana Trtnik).
Ob 13.00 Kosilo.
Ob 17.00 Kulturni program.

Nato prosta zabava
sodeluje: Slovenski instrumentalni ansambel

NAŠ DOM

SAN JUSTO

vabi v soboto, 26. avgusta, ob 20. uri

na

PRIMORSKI VEČER

Na sporedu: pevske točke mladinskega zbora — recitacija „Soči“,
— okrog 150 skioptičnih slik v barvah — večerja — razvedrilo.
Sodeloval bo orkester „Kvartet Evropa“.

Po športnem svetu

RICARDO IBARRA je osvojil prvo mesto v enojcu na veslaškem tekmovanju v Essenu. Argentinec je prehitel Milorada Stanulova iz Novega sada za 4 sekunde s 7:38,30. Na tem prvenstvu pa ni bilo olimpijskega prvaka Finca Kaarpinena, ki je 9. junija v Luzernu osvojil na enaki progi prvo mesto s 7:36,87, Stanulov pa je bil tedaj peti v času 8:08,29.

NA 34. KOLESARSKI DIRKI „Po Jugoslaviji“ je prvo mesto osvojila ekipa Sovjetske zveze, pred Poljsko, ČS SR, Madžarko in Jugoslavijo. Tudi prva štiri mesta so osvojili sovjetski kole-

Letalska vožnja

v Trst ali Zürich in
nazaj za 1.204 dolarje

Potovalna agencija „Emona“

Tucumán 1561, 7. nadstr., št. 50

T. E. 46-9440; od 9—12 in 15—18

PODRUŽNICE:

EZEIZA

Ruta 205 (nasproti postaje)
Tel. 295-1197

C. SPEGAZZINI

Av. 25 de Mayo 136

SAN JUSTO

Almafuerte 3230

(eno kvadro od občine)

LOMAS DE ZAMORA

Hipólito Yrigoyen in Laprida

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Es. Público

Cangallo 1411 Buenos Aires
Ptarajaja, ofic. 2

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pritličje
Capital Federal
Tel. 41-1413

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17. do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 628-4188.

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare

Redacción y Administración:

Ramón L. Falcón 4158

1407 Buenos Aires,

Argentina

T. E. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavle Fajdiga,

dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj

in Tone Mizerit

Correo
Argentino
Central (B)

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 5824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 1.419.886

Naročnina Svob. Slovenije za 1. 1978:
za Argentino: \$ 8.500.— (850.000), pri
pošiljanju po pošti \$ 9.500.— (950.000);
ZDA in Kanada pri pošiljanju z avio-
sko pošto 25 USA dol.; obmejne dr-
žave Argentine 20 USA dol.; Avstra-
lija 31 USA dol.; Evropa 28 USA dol.;
ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje
z navadno pošto 19 dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados
Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E.
38-7213.

VAŽNO OBVESTILO

Število članov SLOGE je preseglo 2.000. Nujnost pogostejšega informa-
tivnega stika med člani in vodstvom zadruga je na dani. Širjenje za-
družne ideje je eden osnovnih namenov SLOGE; je to naloga, ki smo
jo prejeli iz slovenske zadruga tradicije, a jo tudi zahteva argentinski
zadružni zakon, po katerem SLOGA deluje. Zato je vodstvo SLOGE
v okviru dela za proslavo 25-letnice obstoja zadruga pričelo priprav-
ljati informativno glasilo za člane, pa tudi za druge, ki jih zadruga
in gospodarstvo zanimata.

Vabimo mladino in še posebej tiste, ki so se posvetili študiju ekono-
mije in jim je zadruga ideja pri srcu, da se udeležijo razgovora, ki bo
v prostorih SLOGE, Bm. Mitre 97 — Ramos Mejía v soboto, 12. avgu-
sta t. l., ob osmih zvečer. Namen sestanka je: pomeniti se o obliki gla-
sila, razgovoriti se o načinu proslavljanja 25-letnice zadruga in zvedeti
vaša mnenja o tem. — Lepo vabljeni!

V nedeljo, 27. avgusta,

v slovenskem zavetišču

dr. Gregorija Rožmana

3. obletnica otvoritve

s celodnevni

programom.

KREDITNA
ZADRUGA

„SLOGA“

Bm. Mitre 97
Ramos Mejía
T. E. 658-6574

Uradne ure: Ponedeljek, sreda
in petek od 15. do 19. ure.

resnici pa povsem ne verujejo v to, temveč vržejo marksizem čez plot in šele nato započnejo razvoj proti pluralizmu ali liberalizmu.

M. M.: Od skupine „Praxis“ se posem razlikujem. A ta skupina kaže tudi močan razvoj v smeri pluralizma.

F. J. R.: Vendar ne bi mogli pri nikomer od njih brati stavke kot je n. pr. vaš: Stalin ni bil slučaj zgodovine, Stalin je bil zasnovan že v Leninu in Lenin že v Marksu.

M. M.: Tudi oni v Beogradu že tako mislijo. Le da se to komajda ve — njihova revija je že tri leta prepovedana. A dovolite, da vas opozorim še na en drug pojav, ki se ga vse premalo upošteva: vernost kot skoro emfatičen preokret ideje historičnega determinizma. Vera — tudi nevezana na Cerkve — je velik dejavnik tudi pri jugoslovanski mladini (kot je v ostalem v vseh državah Vzhodnega bloka, vključno Sovjetijo). Je ponovno odkritje posameznika, je vera v njegovo samostojnost. To rodi svojsko mešanico umirjenja in upanja — če pa je kot posameznik neuničljiv, je tudi utrjen proti neumnim šikanam raznih funkcionarjev ali smešnim zakonom. Pogum daje trdno prepričanje mladih avtorjev Samizdata, da družba ne oblikuje posameznika, temveč obratno. Odkritje, da je nauk o družbenem bivanju, ki oblikuje zavest, gola laž — je enakega pomena kot velika notranja svoboda. Zgodovinsko skustvo, da so naprimer večerajšnji preganjanci pogostokrat današnji preganjanci — pomislite na stalinske procese — je vodilo skoro do skrajne

intelektualne in moralne posledice: „Nedolžnih žrtev“ ni, sužnost ni „nesreča“, temveč zaslužena usoda, celo greh. Zaprite zdaj koga, ki ima in živi po tem prepričanju — težko mu boste prišel do živga...

F. J. R.: Ali se lahko reče, da se Jugoslavija v tem razlikuje od drugih držav Vzhodnega bloka?

M. M.: Da in ne. Kar zadeva človekove pravice, so tri važne razlike: Vsak lahko zapusti Jugoslavijo, razen tistih, katerim policija tega ne dovoli. Razmeroma malo je takih, ki ne dobe potnega lista, pet do šestisoč, medtem ko je v Sovjetiji domnevno prav toliko takih, ki ga dobe. V Jugoslaviji se lahko kupi vse inozemske časopise z izjemo vsega takega tiska, ki piše kaj proti Jugoslaviji. V Jugoslaviji tiskajo ogromne količine verskega tiska. Kupiti pa ga ni moči nikjer, dobi se ga samo v cerkvi. To so tri velike razlike. Pri procesih in v sodstvu je pa povsod enako.

F. J. R.: In svoboda prepričanja?

M. M.: V Jugoslaviji seveda ni svobode prepričanja. Kdor bere jugoslovanski tisk, bo ugotovil, da je ves tisk eno samo prizadevanje prepričati drugače misleč, da bi svoje lastno prepričanje kakorkoli izjavili ali kazali. Milovan Djilas celo meni, da imajo danes npr. na Poljskem ali Ogrskem več svobode prepričanja. Svobode tiska (v Jugoslaviji) ni.

F. J. R.: In vi, ali sploh lahko kaj objavljate?

M. M.: Meni je celo sodno prepovedano, da bi se publicistično izjavljali.

Ogromno število ljudi nima nobene možnosti objaviti, kaj mislijo. V karnah in gostilnah pa si pripovedujejo stvari, da ima človek, če se opira samo na to, vtis, da vlada res tod svoboda prepričanja. Verjetno obsodijo včasih koga tako ostro, da druge oplašijo.

F. J. R.: Ali izhaja kaka literatura, ki marksizem kritično razlaga?

M. M.: Marksizem se lahko kritizira, a ne Jugoslavlani, temveč samo v prehodih.

F. J. R.: Slavna knjiga Gustava Wetterisa o historičnem materializmu je torej izšla?

M. M.: Bral sem izvlečke v katoliškem, v kristjanskem tisku, izvlečke in napovedi, ne vem pa, če je res izšla.

F. J. R.: Ali je n. pr. kaj takega, čemur pravijo v Franciji nova filozofija, torej kaka vrsta globinske kritike marksizma?

M. M.: Ne.

F. J. R.: Vse, kar ste povedal o Jugoslaviji, pomeni končno, da imamo o njej zelo zmotne predstave, da se Tito režim v resnici specifično ne razlikuje od ostalih držav Vzhodnega bloka.

M. M.: Vsak posamezen sistem je v jedru stalinističen. Obstajajo le različne stopnje. Če bi merili po lestvici med pluralizmom in enostrankarskim sistemom, se razumljivo nahaja Jugoslavija bliže pluralizmu kot npr. Bolgarija.

F. J. R.: Čeprav ste sam — oziroma Djilas — rekel, da vlada tačas na Poljskem in Ogrskem večja svoboda mišljenja, torej liberalnosti.

M. M.: Da, to je Djilas rekel. Ali poznate novo knjigo Edvarda Kardelja Samoupravljalni pluralizem? Temeljna misel te knjige je, da v Jugoslaviji sploh ni enostrankarskega sistema, temveč pluralistični samoupravljalni sistem. To seveda ni res. V isti zvezi trdi, da povzroča pluralizem odtujenje, kar imam za velik nesmisel.

F. J. R.: Vprašal bi vas nekaj drugega: Zakaj se vračate v deželo, o kateri veste, da tam v doglednem času ne bo svobode, kjer kot pisatelj ne morete obstajati?

M. M.: Trdno sem prepričan, da se bo Jugoslavija spremenila. Dvajset let se že vozijo Jugoslavlani ven v svet, so vse mogoče brali, mnogo tega dojeli, sprejeli. Jugoslavija ostaja lahko neodvisna od Sovjetije samo, če to svobodo priznava.

F. J. R.: Po povratku iz ZDA s tega vašega prvega potovanja na Zahod se vračate kot v kako veliko ječo, morda tudi v kako majhno...

M. M.: Že trinajst let tiskajo moje stvari samo na Zahodu. Vsi moji prijatelji pa so tam, v Zagrebu, Beogradu, povsod. Od tam bom še naprej pisal in verjetno me bodo še naprej tiskali samo na Zahodu. Ne bojim se, da bi me zdaj zaprli, najbrže me bodo samo oplašili. Pač pa pritiskajo po materialni plati name. Tako naprimer so mi odgnili pravico do stanovanja. V Jugoslaviji se z odtegnitvijo pravice do stanovanja lahko poseka človeka kot s sekuro, da postane razvalina. Morda je na Zahodu to težko razumeti, vendar je tako. Ne morem namestiti svojih

knjig, mislim, da leže pri nekem prijatelju na podstrešju.

F. J. R.: Že leta 1966 so vas vprašali, če se ne dozdevate sam sebi kot kak Don Kihot; takrat ste smiselno dejal, ničesar mi ne bodo storili, ne verjamem, da bi mi. Zelo ste se motil takrat...

M. M.: Pravzaprav se ne splača obsojati me. Nazadnje sem dobil sedem let, a čez tri leta so me izpustili; politično se čisto preprosto ne splača. Moj temeljni problem je duhovna revolucija. To bi mogla biti kompromitirana beseda, a moj problem je duhovni razvoj, in to ni nikak politični problem.

F. J. R.: Dovolite mi končno eno špekulativno vprašanje: Kaj bo po Titovi smrti?

M. M.: Povedal vam bom neko smešnico: Jugoslovanski in romunski mejaš se pogovarjata. Romun vpraša Jugoslavlana: „Kaj boste storili, če Tito zdaj umre?“ Pa vpraša Jugoslavlana: „Kaj pa boste storili vi, če bo Ceausescu še naprej živel?“

K temu velja pripomniti, da je imel Mihajlov pretečni teden intervju z newyorško revijo Newsweek in je na podobno vprašanje bil mnenja, da bi po Titu mogla postati Jugoslavija „drugi Vietnam v brezprimernem razsežju. Zdi se, da se bomo kopali v krvi, če bi prišlo do incidentov (v mislih je imel nacionalistična gibanja), ki bi protidemokratskim silam kot je tajna policija, ki je prava potenca v deželi, dovolili obtoževati imperialistične agente kot pobudnike problemov in prositi pomoči Sovjetijo.“